Nasljeđivanje

Češka

Ovaj je informativni članak pripremljen u suradnji s Vijećem javnih bilježnika Europske unije (CNUE).

1 Na koji se način može sačiniti raspolaganje imovinom zbog smrti (oporuka, zajednička oporuka, ugovor o nasljeđivanju)?

Opći načini sastavljanja oporuke

Osim u iznimnim okolnostima, oporuke se sastavljaju u pisanom obliku. Zbog pravne sigurnosti datum je jedan od nužnih elemenata oporuke. Prema češkom zakonu zajedničke oporuke više osoba nisu dopuštene.

U skladu s češkim zakonom, oporuka se može sastaviti na jedan od sljedećih načina:

a) oporučitelj vlastoručno piše i potpisuje oporuku;

b) oporučitelj ne mora vlastoručno napisati oporuku ako je vlastoručno potpiše i ako pred dvojicom istovremeno prisutnih svjedoka izričito izjavi da taj dokument sadržava njegovu posljednju volju. Svjedoci potpisuju dokument i prilažu izjavu da su svjedoci zajedno s podacima s pomoću kojih ih je moguće identificirati;

c) oporučitelj koji je slijep izjavljuje svoju oporuku pred trojicom istovremeno prisutnih svjedoka u dokumentu koji naglas mora pročitati onaj svjedok koji ne piše oporuku. Ako oporučitelj ima oštećenje nekog drugog osjetila i ne može čitati ili pisati, sadržaj oporuke mora mu se prenijeti sredstvom komunikacije koje razumiju i oporučitelj i svi svjedoci;

d) oporučitelj može sastaviti oporuku i u obliku javnobilježničkog akta.

Sastavljanje oporuke u posebnim slučajevima

Ako se oporuke sastavljaju u izvanrednim uvjetima, osobito u situacijama u kojima je ugrožen život, primjenjuju se posebna pravila.

a) Ako je, zbog neočekivanih okolnosti, život oporučitelja u očitoj i bliskoj opasnosti ili ako je oporučitelj na mjestu na kojem je zbog nekog izvanrednog stanja (rat, prirodna nepogoda itd.) društveni život paraliziran do te mjere da se oporuka ne može sastaviti ni na jedan drugi način, oporučitelj oporuku može izreći usmeno pred trojicom istovremeno prisutnih svjedoka. Ako oporučitelj ostane živ, usmena oporuka smatra se ništavnom nakon isteka dva tjedna od datuma njezina izricanja.

b) Ako postoji opravdana bojazan da bi oporučitelj mogao umrijeti prije sastavljanja oporuke pred javnim bilježnikom, oporuku pred dvojicom svjedoka može zabilježiti načelnik općine u kojoj se nalazi oporučitelj. Takva oporuka ostaje valjana tri mjeseca od trenutka kada oporučitelj postane sposoban sastaviti oporuku pred javnim bilježnikom. Takva je oporuka poznata pod nazivom „dorf testament".

c) Ako postoje ozbiljni razlozi za takvo postupanje, oporuka se može sastaviti i u češkom zrakoplovu ili na brodu. Oporuku tada u prisutnosti dvojice svjedoka sastavlja zapovjednik zrakoplova ili broda ili njegov predstavnik. Valjanost takve oporuke također je ograničena na tri mjeseca.

d) Posljednju volju vojnika koji sudjeluje u oružanom sukobu može zabilježiti zapovjednik jedinice ili neki drugi časnik u prisutnosti dvojice svjedoka. Kao i u prethodnim slučajevima takva oporuka ostaje valjana tri mjeseca.

Ugovor o nasljeđivanju

U ugovoru o nasljeđivanju oporučitelj koji je punoljetan i ima punu pravnu sposobnost može imenovati nasljednika ili legatara koji može biti druga ugovorna stranka ili treća strana. Oporučitelj ne može jednostrano poništiti ugovor o nasljeđivanju.

U okviru ugovora o nasljeđivanju oporučitelj ne može raspolagati s više od tri četvrtine svoje ostavine; četvrtina ostavine mora ostati slobodna, iako oporučitelj može sastaviti oporuku u pogledu te preostale ostavine.

Na temelju ugovora o nasljeđivanju bračni drugovi mogu imenovati jedno drugoga nasljednicima. Može se dogovoriti da se prava i obveze iz ugovora o nasljeđivanju ponište u slučaju razvoda.

Ugovor o nasljeđivanju može se sastaviti samo u obliku autentičnog instrumenta, odnosno javnobilježničkog akta.

2 Treba li ga registrirati i na koji način?

Središnji upisnik oporuka uspostavljen je 2001. Od 1. siječnja 2014., nakon opće rekodifikacije privatnog prava u Češkoj Republici, upisnik oporuka zamijenjen je Upisnikom pravnih akata u slučaju smrti. Taj je upisnik privatni popis u elektroničkom obliku kojega održava i vodi Javnobilježnička komora Češke Republike. U Upisnik pravnih akata u slučaju smrti bilježe se instrumenti o sljedećim pravnim aktima oporučitelja sastavljenim za slučaj smrti:

a) oporuka, dodatak oporuci ili ugovor o nasljeđivanju,

b) izjava o isključenju iz nasljedstva i izjava u kojoj se navodi da zakonski nasljednik neće doći u posjed ostavštine,

c) nalog za izračun udjela u nasljedstvu, osim ako je takav nalog sadržan u oporuci,

d) imenovanje upravitelja ostavine, osim ako je imenovan u oporuci,

e) ugovor o odricanju od nasljednog prava,

f) poništenje pravnih akata navedenih u točkama od a) do e).

Ako javni bilježnik sastavi neki od prethodno navedenih instrumenata u obliku javnobilježničkog akta ili ako je javni bilježnik na čuvanje primio neki takav instrument koji nije u obliku javnobilježničkog akta, informacije o tom instrumentu i o osobi koja ga je sastavila bilježi u prethodno navedeni upisnik elektroničkim prijenosom podataka.

Instrumenti o oporučiteljevim pravnim aktima u slučaju smrti koji nisu javnobilježnički akti u upisnik se upisuju samo ako su predani na čuvanje kod javnog bilježnika.

3 Postoje li ograničenja slobode raspolaganja imovinom zbog smrti (npr. nužni dio)?

Nužni dio nasljedstva – opće informacije

Nužni nasljednici oporučitelja njegovi su potomci. Nužni nasljednik *i.* koji se nije odrekao nasljednog prava ili prava na nužni dio; *ii.* koji je prihvatljivi nasljednik i *iii.* koji nije pravno valjano isključen iz nasljedstva ima pravo na nužni dio ili njegovo dopunjivanje ako ga je oporučitelj djelomično ili u cijelosti isključio iz raspolaganja imovinom nakon smrti, odnosno ako nije primio, u obliku udjela u nasljedstvu ili ostavini, imovinu koja je po svojoj vrijednosti jednaka njegovu nužnom dijelu nasljedstva. Bračni drug koji je nadživio ostavitelja i preci ostavitelja nisu nužni nasljednici. Maloljetni potomci moraju primiti barem

imovinu u vrijednosti tri četvrtine njihova nužnog dijela nasljedstva; punoljetni potomci moraju primiti barem jednu četvrtinu njihova nužnog dijela nasljedstva. Ako oporuka nije u skladu s prethodno navedenim i ako oporučitelj nije isključio iz nasljedstva nužnog nasljednika iz razloga koji su utvrđeni zakonom, nužni nasljednik ima pravo na isplatu iznosa koji je jednak vrijednosti njegova nužnog dijela. Ako je oporučitelj udovac/udovica i ima dvoje djece, svakome od njih pripada polovina nasljedstva. Ako je jedno od te djece maloljetno, njihov nužni dio iznosi tri osmine; za punoljetnog potomka nužni dio iznosi jednu osminu. U članku 704. Građanskog zakonika navedeno je sljedeće: „Ako sud prilikom podjele ostavine dijeli obiteljsko poduzeće, pravo prvenstva ima član obitelji koji sudjeluje u upravljanju poduzećem."

Posebni slučajevi

Ako je nužni nasljednik (svjesno) izostavljen iz oporuke, a nije isključen iz nasljedstva, ali je počinio djela kojima su ispunjeni zakonski uvjeti za isključenje iz nasljedstva, takvo izostavljanje tretira se kao isključivanje iz nasljedstva koje je izvršeno prešutno i s pravom te u takvoj situaciji potomak nema pravo na nužni dio nasljedstva.

Ako je nužni nasljednik izostavljen iz oporuke samo zato što oporučitelj, u vrijeme sastavljanja uputa o raspolaganju imovinom nakon smrti, nije znao za njega (npr. oporučitelj je vjerovao da je njegov potomak preminuo ili nije bio upoznat s činjenicom da je određena osoba njegov potomak), taj nužni nasljednik ima pravo na nužni dio nasljedstva koji mu po zakonu pripada.

Mogućnost odricanja od prava na nužni dio nasljedstva

Nužni nasljednik može se odreći prava na nužni dio nasljedstva ugovorom sklopljenim s oporučiteljem sastavljenim u obliku javnobilježničkog akta. Osoba se na isti način može odreći prava na nasljedstvo u korist neke druge osobe. Odricanje od prava na nasljedstvo u korist te druge osobe valjano je ako ona postane nasljednik.

Odbijanje i ustupanje nasljedstva (nasljedstvo može ustupiti nasljednik koji nije odbio nasljedstvo) trebalo bi razlikovati od odricanja od nasljedstva ili nužnog dijela temeljem ugovora sklopljenog s oporučiteljem (za vrijeme njegova života) u obliku javnobilježničkog akta. Osoba može odbiti ili ustupiti nasljedstvo tek nakon oporučiteljeve smrti.

Ostala ograničenja

Oporučitelj u oporuci može navesti uvjete, upute u pogledu vremena ili izdati naloge ili dati upute da se nakon smrti nasljednika nasljedstvo ima prenijeti na drugog nasljednika (nasljedni slijed). Međutim, takva klauzula ne smije biti usmjerena na očito šikaniranje nasljednika ili legata zbog zamjetne samovolje oporučitelja i ne smije biti u jasnoj suprotnosti s javnim poretkom.

Oporučitelj ne može naložiti nasljedniku ili legataru da stupi u brak, da ne stupi u brak ili da ostane u braku, ali može za nekoga uspostaviti pravo koje traje do trenutka stupanja u brak te osobe.

Ako su svi nasljednici (ili sljednici u nasljednom slijedu) suvremenici oporučitelja, redoslijed prema kojem će, u skladu s oporučiteljevim uputama o raspolaganju imovinom nakon smrti, ti nasljednici nasljeđivati imovinu jedni od drugih (pod određenim uvjetima) nije ograničen. Ako u trenutku smrti oporučitelja nasljednik još uvijek nije živ, redoslijed nasljednika koji je utvrdio oporučitelj završava kada prvi takav nasljednik preuzme nasljedstvo. Nasljedni slijed završava najkasnije nakon isteka stotinu godina od smrti oporučitelja. Međutim, ako nasljednik u nasljednom slijedu treba preuzeti nasljedstvo nakon smrti nasljednika koji je suvremenik oporučitelja, nasljedni slijed završava tek nakon što prvi takav nasljednik u nasljednom slijedu preuzme nasljedstvo.

4 Tko nasljeđuje i koliko u slučaju izostanka raspolaganja imovinom zbog smrti?

Ako ostavitelj nije sastavio oporuku ili dodatak oporuci ni sklopio sporazum o nasljeđivanju, ostavinu nasljeđuju njegovi zakonski nasljednici u šest nasljednih redova. Osobe u tim redovima razmatraju se kao nasljednici na temelju njihova reda. Nasljednike iz nižih redova isključuju nasljednici iz viših redova, odnosno ako ostavinu naslijede nasljednici iz prvog nasljednog reda, nasljednici iz drugog nasljednog reda ne nasljeđuju ništa. Nasljeđivanje se prenosi na nasljednike iz drugog nasljednog reda samo ako ostavinu ne naslijede nasljednici iz prvog nasljednog reda. Udjeli u nasljedstvu definirani zakonom primjenjuju se samo ako nasljednici ne postignu drugačiji dogovor na sudu. Ako ostavitelj nije sastavio upute o raspolaganju imovinom nakon smrti (oporuku, ugovor o nasljedstvu ili dodatak oporuci) ili ako je to dopustio (nije zabranio) u uputama o raspolaganju imovinom nakon smrti, nasljednici mogu razdijeliti ostavinu onako kako žele zajedničkim dogovorom postignutim na sudu.

Nasljedni redovi

U prvom nasljednom redu pokojnikova djeca i bračni drug nasljeđuju na jednake dijelove. Ako su ostavitelj i njegov bračni drug imali zajedničku bračnu imovinu, sud najprije utvrđuje zajedničku bračnu imovinu kako bi dio te imovine pripao preživjelom bračnom drugu, a dio (obično se radi o polovini imovine) bio uključen u nasljedstvo. Imovinu koja je uključena u nasljedstvo nasljeđuju ostaviteljev bračni drug i djeca na jednake dijelove. Dio bračnog druga ne uključuje imovinu koja mu je pripala prilikom utvrđivanja zajedničke imovine. U češkom Građanskom zakoniku nema razlike između bračne i izvanbračne djece ili nečije vlastite (biološke) i usvojene djece.

Ako neko ostaviteljevo dijete ne naslijedi (npr. ako se odrekne svojeg dijela nasljedstva za vrijeme oporučiteljeva života, ako odbije nasljedstvo ili ako ga ostavitelj nadživi), udio u nasljedstvu koji pripada tom djetetu nasljeđuju djeca tog djeteta na jednake dijelove. Isto se pravilo odnosi na potomke koji su daljnji rođaci.

Ako ostavitelj nije imao bračnog druga, ali je imao djecu, čitavu ostavinu nasljeđuju njegova djeca (ili njihovi potomci – vidi prethodno objašnjenje). Međutim, ako je ostavitelj imao bračnog druga, ali nije ostavio potomke, bračni drug ostavitelja ne nasljeđuje čitavu ostavinu, nego nasljeđuje zajedno s nasljednicima iz drugog nasljednog reda.

Nasljednici iz drugog nasljednog reda su ostaviteljev bračni drug, ostaviteljevi roditelji i osobe koje su živjele s ostaviteljem u zajedničkom kućanstvu barem godinu dana prije njegove smrti te su se prema tome brinule o kućanstvu koje su dijelile s njim, ili osobe koje je ostavitelj uzdržavao. Sve te osobe, osim bračnog druga, nasljeđuju na jednake dijelove. Ostaviteljev bračni drug, međutim, nasljeđuje barem polovinu ostavine. Prema tome, ako je ostavitelj imao bračnog druga i oba roditelja, bračni drug nasljeđuje polovinu ostavine, a svaki od roditelja četvrtinu.

Bračni drug i svaki od roditelja mogu u drugom nasljednom redu naslijediti čitavu ostavinu. Međutim, ako je ostavitelj imao osobu s kojom je živio u zajedničkom kućanstvu, ali nije imao bračnog druga niti roditelje, osoba s kojom je ostavitelj živio u zajedničkom kućanstvu ne dobiva čitavu ostavinu, nego nasljeđuje zajedno s drugim nasljednicima iz trećeg nasljednog reda.

U trećem nasljednom redu ostavinu na jednake dijelove nasljeđuju ostaviteljeva braća i sestre i osoba s kojom je pokojnik živio u zajedničkom kućanstvu. Ako netko od braće i sestara ne nasljeđuje, dio tog brata ili sestre nasljeđuju njegova ili njezina djeca, tj. pokojnikovi nećaci i nećakinje (ponovno na jednake dijelove). Svaki od tih nasljednika može naslijediti čitavu ostavinu.

Ako nasljedstvo ne pripadne braći ili sestrama ostavitelja ili osobi s kojom je ostavitelj živio u zajedničkom kućanstvu, u četvrtom nasljednom redu na jednake dijelove nasljeđuju djedovi i bake pokojnika.

Ako ne nasljeđuju djedovi i bake ostavitelja, u petom nasljednom redu nasljedstvo prelazi na djedove i bake ostaviteljevih roditelja (pradjedove i prabake). Djedovi i bake ostaviteljeva oca primaju jednu polovinu nasljedstva, a djedovi i bake ostaviteljeve majke drugu polovinu. Dva para djedova i baka dijele polovinu nasljedstva koja im pripada na jednake dijelove.

Ako jedan član para ne nasljeđuje, oslobođena osmina pripada drugom članu para. Ako ne nasljeđuje čitav par, ta četvrtina pripada drugom paru s iste strane. Ako nijedan par s iste strane ne nasljeđuje, nasljedstvo pripada parovima s druge strane u istom omjeru u kojem je podijeljena polovina nasljedstva koja im je pripala izravno.
Naposljetku, ako nijedan od prethodno spomenutih nasljednika ne nasljeđuje, u šestom nasljednom redu nasljedstvo prelazi na djecu djece ostaviteljeve braće i sestara (djecu nećaka i nećakinja) i na djecu ostaviteljevih baka i djedova (ujake, stričeve i tetke). Ako netko od ujaka, stričeva ili tetaka ne nasljeđuje, njihov dio nasljeđuju njihova djeca (ostaviteljevi bratići i sestrične).
Ako nitko od nasljednika ne nasljeđuje, ostavina pripada državi koja se tretira kao nasljednik.

5 Koje je tijelo nadležno:

5.1 u slučajevima nasljeđivanja?

5.2 za primanje izjave o odricanju ili prihvaćanju nasljedstva?

5.3 za primanje izjave o odricanju ili prihvaćanju legata?

5.4 za primanje izjave o odricanju ili prihvaćanju nužnog dijela nasljedstva?

Okružni sud nadležan je za sve postupke povezane s ostavinom (uključujući odbijanje ili prihvaćanje nasljedstva, legate ili dokazivanje nužnog dijela nasljedstva). U skladu s prethodno utvrđenim rasporedom poslova, sud daje upute javnom bilježniku da upravlja postupkom povezanim s ostavinom. Taj javni bilježnik potom djeluje i donosi odluke u postupku u ime suda. Prema češkom zakonodavstvu nije dopušteno da stranke u postupku povezanom s ostavinom biraju javnog bilježnika.

6 Kratak opis postupka rješavanja nasljedstva sukladno nacionalnom zakonu, uključujući likvidaciju ostavine i raspodjelu imovine (time su uključeni podaci o tomu je li postupak nasljeđivanja pokrenuo sud ili neko drugo nadležno tijelo po službenoj dužnosti)“

Nadležnost

Ako su nadležni češki sudovi, za provođenje ostavinskog postupka nadležan je onaj okružni sud na čijem području je bilo trajno ili drugo prebivalište ostavitelja, onako kako je upisano u relevantnom informacijskom sustavu. Ako ostavitelj nije imao prijavljeno trajno ili drugo prebivalište, nadležan je onaj sud na čijem je području ostavitelj zapravo živio (gdje je imao boravište). Ako ni to mjesto nije moguće utvrditi, nadležan je onaj sud na čijem je području ostavitelj posljednje boravio.
Ako ostavitelj nije boravio u Češkoj Republici, nadležan je onaj sud na čijem je području ostavitelj posjedovao nekretninu. Ako ostavitelj nije posjedovao nekretnine u Češkoj Republici (a nadležnost se ne može utvrditi nekom od prethodno navedenih metoda), nadležan je onaj sud na čijem je području ostavitelj preminuo (područje na kojem je nađeno tijelo pokojnika).

Kada češki sud pokreće ostavinski postupak

Sud pokreće ostavinski postupak na vlastitu inicijativu čim sazna za smrt ostavitelja. Nadležni sud o smrti obavještava matični ured. Međutim, sud za smrt ostavitelja može saznati i na druge načine, primjerice od policije, zdravstvene ustanove ili nasljednika.
Sud pokreće ostavinski postupak i ako zahtjev za to preda osoba koja ima pravo na ostavinu kao nasljednik. Ako sud utvrdi da nije mjesno nadležan za neki ostavinski predmet, on taj predmet prosljeđuje nadležnom sudu. Ostavinski predmeti prosljeđuju se drugom sudu i u onim situacijama kada bi bilo prikladno tako postupiti, primjerice zato što ostaviteljevi nasljednici imaju prebivalište na području nadležnosti nekog drugog suda.

Tijek postupka

U pripremnom dijelu postupka sud najprije utvrđuje informacije o ostavitelju, njegovoj imovini i dugovima, skupini nasljednika te je li pokojnik ostavio oporuku ili neke druge upute o raspolaganju imovinom nakon smrti. Sud obično prikuplja takve informacije iz javnih popisa, iz upisnika pravnih akata u slučaju smrti, iz upisnika dokumenata o bračnoj imovini te osobito ispitivanjem osobe koja je bila zadužena za pokojnikov pogreb.
Kada se to zahtijeva zakonom ili iz drugih razloga, sud poduzima i žurne mjere kako bi osigurao ostavinu, odnosno popisivanje imovine i pečaćenje ostavine.
Kada je pripremni dio postupka gotov, sud nalaže da se održi ročište i upoznaje potencijalne nasljednike s njihovim nasljednim pravom i pravom da zatraže da se sastavi popis ostavine. Ako netko od nasljednika zatraži popis ostavine, sud izdaje nalog da se taj popis sastavi.
Ako je pokojnik imao zajedničku bračnu imovinu, sud – nakon što ga o tome obavijeste stranke – sastavlja popis te imovine i popis zajedničkih obveza te utvrđuje vrijednost imovine. Zanemaruje se imovina o kojoj se stranke spore. Preživjeli bračni drug tada ima priliku dogovoriti se s nasljednicima o načinu podjele zajedničke bračne imovine. Tim se dogovorom određuje koja će imovina biti uključena u ostavinu, a koja će ostati preživjelom bračnom drugu (ne mora se poštivati načelo da su dijelovi bračnih drugova jednaki). Moguće je i postići sporazum prema kojem će sva zajednička imovina pripasti preživjelom bračnom drugu te nijedan dio te imovine neće biti uključen u ostavinu.
Sporazum o načinu podjele zajedničke bračne imovine postignut između nasljednika i preživjelog bračnog druga ne smije biti u nesuglasju sa zakonom ili sa smjernicama pokojnika navedenim u uputama o raspolaganju imovinom nakon smrti. U suprotnom sud neće odobriti taj sporazum.
Ako sud ne odobri sporazum o načinu podjele zajedničke bračne imovine ili ako takav sporazum nije sklopljen, sud sam odlučuje o načinu podjele zajedničke bračne imovine na temelju sljedećih načela:
a) dijelovi bračnih drugova u imovini koja se treba utvrditi jednaki su;
b) svaki bračni drug nadoknađuje sredstva iz zajedničke imovine potrošena na imovinu koja je isključivo u njegovom vlasništvu;
c) svaki bračni drug ima pravo tražiti naknadu za sredstva iz imovine koja je isključivo njegovo vlasništvo, a koja su potrošena na zajedničku imovinu;
d) uzimaju se u obzir potrebe uzdržavane djece;
e) uzima u obzir kako je svaki bračni drug skrbio o obitelji, osobito kako je svaki od njih skrbio o djeci i obiteljskom kućanstvu;
f) uzima u obzir kako je svaki od bračnih drugova pridonio stjecanju i održavanju zajedničke imovine.
Nakon što utvrdi zajedničku bračnu imovinu, sud sastavlja popis imovine i obveza uključenih u ostavinu. Pri tome sud se prvenstveno oslanja na informacije koje su prikupljene od nasljednika te na popis ostavine, ako je napravljen. Zanemaruju se sporna imovina i obveze, ako ih ima.
Sud u pravilu procjenjuje vrijednost imovine iz ostavine na temelju podudarnih izjava nasljednika. Vrlo se rijetko za takve procjene traži stručno mišljenje.
Ako pokojnik nije ostavio upute o raspolaganju imovinom nakon smrti, nasljednici se mogu dogovoriti o tome kako će podijeliti ostavinu onako kako to žele. Sud nasljednicima potvrđuje stjecanje nasljedstva temeljem tog dogovora. Ako takav dogovor nije postignut, sud potvrđuje njihovo nasljedstvo u skladu s omjerima navedenim u zakonu. Na zahtjev nasljednika, sud sam dijeli ostavinu među nasljednicima.
Ako je oporučitelj u uputama o raspolaganju imovinom nakon smrti dao upute o tome kako podijeliti ostavinu, sud nasljednicima potvrđuje stjecanje nasljedstva temeljem tih uputa. U suprotnom, nasljednici se mogu dogovoriti kako će među sobom podijeliti ostavinu. Nasljednici se mogu dogovoriti o drukčijim razinama udjela u nasljedstvu samo ako je oporučitelj izričito dopustio tu mogućnost.
Ako jedan od nužnih nasljednika potvrdi pravo na nužni dio nasljedstva, ostali nasljednici mogu se dogovoriti s njim o načinu podmirenja nužnog dijela (otpremnina). U suprotnom, mora se naložiti sastavljanje popisa ostavine kako bi se izračunao nužni dio.
Prije nego što se donese odluka o ostavini, sudu se mora dostaviti dokaz da su riješeni svi legati i da su ostali legatari obaviješteni o njihovom pravu na stjecanje predmeta legata.

7 Kada i kako osoba postaje nasljednik ili legatar?

Nakon smrti ostavitelja njegovi nasljednici imaju pravo na stjecanje nasljedstva. Jedan ili više nasljednika nasljeđuju ostavinu nakon smrti ostavitelja, osim ako je stjecanje imovine iz ostavine odgođeno u skladu s uputama ostavitelja o raspolaganju imovinom nakon smrti, primjerice zbog nekog uvjeta (nasljednik može steći nasljedstvo tek nakon što diplomira) ili uputa u pogledu vremena (nakon isteka definiranog razdoblja). Sud odlučuje o tome tko dobiva nasljedstvo na taj način na temelju ishoda ostavinskog postupka. Ako je ostavitelj u svojim uputama o raspolaganju imovinom nakon smrti odgodio dobivanje nasljedstva (nekim uvjetom ili uputom u pogledu vremena), jedan ili više glavnih nasljednika nasljeđuju nakon smrti oporučitelja, dok jedan ili više kasnijih nasljednika nasljeđuju nakon što ispune uvjet (protjecanje određenog razdoblja). Sud odlučuje o prenošenju nasljedstva s glavnih nasljednika na kasnije nasljednike u zasebnom postupku.
Odluke o nasljedstvu u ime suda donosi javni bilježnik kojemu je nadležni okružni sud povjerio provođenje ostavinskog postupka. Kada djeluju u svojstvu sudskog povjerenika u ostavinskom postupku, javni bilježnik, javnobilježnički prisjednik i javnobilježnički vježbenik imaju sva prava suda kao javnog tijela u provođenju pravde.
Legatar stječe pravo na legat nakon smrti oporučitelja te ga se o tom pravu mora obavijestiti prije kraja ostavinskog postupka. Legati se moraju izvršiti prije kraja ostavinskog postupka.

Odricanje od prava na nasljedstvo, odbijanje nasljedstva, ustupanje nasljedstva

Osoba se može unaprijed odreći prava na nasljedstvo temeljem ugovora s ostaviteljem u obliku javnobilježničkog akta.
Nakon smrti oporučitelja nasljednik može odbiti nasljedstvo izričitom izjavom pred sudom danom u roku od jednog mjeseca od dana kada je taj nasljednik upućen u to pravo. Nasljednik koji živi u inozemstvu može odbiti nasljedstvo u roku od tri mjeseca od dana kada je upućen u to pravo. To vremensko razdoblje može se produljiti zbog ozbiljnih razloga, ali ne može se produljiti nakon isteka vremenskog ograničenja (krajnji rok ne može se zanemariti). Nakon isteka krajnjeg roka smatra se da nasljednik nije odbio nasljedstvo.
Nužni nasljednik može odbiti nasljedstvo a zadržati pravo na nužni dio, primjerice može odbiti nasljedstvo koje proizlazi iz uputa o raspolaganju imovinom nakon smrti, a da ne izgubi pravo na nužni dio. To je, u određenom smislu, iznimka od općeg pravila da se nasljednik ne može osloboditi obveze koja mu je nametnuta u uputama o raspolaganju imovinom nakon smrti odbijanjem nasljedstva koje proizlazi iz tih uputa, a ipak istovremeno uživati svoja prava kao zakoniti nasljednik – nasljednik može postati nasljednik temeljem uputa o raspolaganju imovinom nakon smrti ili može odbiti nasljedstvo. Izjava o odbijanju ili prihvaćanju nasljedstva ne može se povući.
Nasljedstvo ne može odbiti osoba koja je svojim djelima jasno pokazala da nema namjeru odbiti nasljedstvo, osobito tako što raspolaže imovinom koja pripada ostavini.
Nasljedstvo se može i ustupiti drugom nasljedniku. Nužni nasljednik koji ustupi nasljedstvo odriče se i prava na nužni dio nasljedstva; ta odluka pravomoćna je i za njegove potomke. Ustupanje nasljedstva drugom nasljedniku stupa na snagu ako drugi nasljednik pristane na taj čin. Nasljednik koji ustupi nasljedstvo tim činom nije oslobođen obveze da postupa u skladu s nalozima, uputama koje se odnose na legate ili drugim mjerama koje, u skladu s voljom oporučitelja, mora ispuniti osobno.

8 Jesu li nasljednici odgovorni za dugove preminuloga i pod kojim uvjetima?

Nasljednici mogu odabrati hoće li iskoristiti svoje pravo da zatraže popis ostavine. Nasljednici koji ne zatraže popis ostavine u potpunosti su odgovorni za dugove pokojnika. Ako više nasljednika ne iskoristi svoje pravo na popis, solidarno su i pojedinačno odgovorni. Nasljednik koji ne zatraži popis odgovoran je za sve dugove čak i ako sud sastavi popis imovine iz drugih razloga (npr. zato što je drugi nasljednik iskoristio svoje pravo da zatraži popis imovine).
Ako nasljednik zatraži popis, sud sastavlja popis ostavine. Nasljednik koji je zatražio popis ostavine odgovoran je za pokojnikove dugove samo do vrijednosti primljenog nasljedstva. Ako više nasljednika iskoristi pravo na popis ostavine, solidarno su i pojedinačno odgovorni, ali svaki je odgovoran samo do vrijednosti nasljedstva koje je primio.
U nekim slučajevima sud nalaže sastavljanje popisa ostavine čak i ako nijedan nasljednik to ne zatraži, prije svega radi zaštite maloljetnih nasljednika, nasljednika čije prebivalište nije poznato te vjerovnika oporučitelja.
U određenim slučajevima sud može odlučiti da se popis ostavine zamijeni popisom imovine iz ostavine koji je sastavio upravitelj ostavine ili zajedničkom izjavom o imovini iz ostavine koju su pripremili i potpisali svi nasljednici.

9 Koji su dokumenti i/ili informacije potrebne u svrhu registracije nepokretne imovine?

Upis prava u katastar nekretnina uređen je Zakonom br. 256/2013 o katastru nekretnina (Zakon o katastru).
U katastar nekretnina upisuju se:
zemljišta u obliku zemljišnih čestica;
zgrade kojima je dodijeljen popisni broj ili referentni zemljišnoknjižni broj, osim ako se radi o dijelu zemljišta ili pravu građenja;
zgrade kojima nije dodijeljen popisni broj ili referentni zemljišnoknjižni broj, osim ako se radi o dijelu zemljišta ili pravu građenja, pod uvjetom da su glavne građevine na zemljištu i da nisu klasificirane kao „male građevine”;
jedinice definirane u skladu s Građanskim zakonikom;
jedinice definirane u skladu sa Zakonom br. 72/1994 kojim se uređuju određeni suvlasnički odnosi u odnosu na zgrade i određeni vlasnički odnosi u odnosu na stanove i nerezidencijalne prostore te izmjenjuju i dopunjuju određeni zakoni (Zakon o stambenom vlasništvu), kako je izmijenjen i dopunjen;
pravo građenja;
vodovod.
Stvarno pravo stečeno nasljedstvom upisuje se u katastar nekretnina temeljem odluke ili autentičnog instrumenta o nasljeđivanju koji se izdaje u državi članici i temeljem potvrde koju izdaje sud ili nadležno tijelo matične države članice ili temeljem Europske potvrde o nasljeđivanju (dalje u tekstu: „instrumenti”).
Zemljišnoknjižni ured na čijem se području nalazi nekretnina lokalno je nadležan za obavljanje postupka upisa.
U instrumentu za upis prava u katastar nekretnina (odluka o nasljedstvu, autentični instrument, Europska potvrda o nasljeđivanju) nekretnine moraju biti označene u skladu s odjeljkom 8. Zakona br. 256/2013:
zemljište se identificira brojem čestice i naznakom o tome radi li se o građevinskoj čestici te imenom katastarske općine u kojoj se nalazi;
zemljište koja se upisuje po jednostavnom postupku identificira se brojem čestice u skladu s prethodnim zemljišnim knjigama, navodi se je li taj broj čestice dodijeljen temeljem katastra zemljišta, parcelacijskog elaborata za diobu ili okrupnjavanje čestica ili upisnika nekretnina, te imenom katastarske općine u kojoj se nalazi;
građevina koja nije klasificirana kao dio zemljišta ili građevinsko pravo identificira se brojem čestice zemljišta na kojem je izgrađena, popisnim brojem ili referentnim zemljišnoknjižnim brojem (ako građevini nije dodijeljen nikakav broj, navodi se način služenja zgradom) te imenom općine u kojoj se nalazi;
jedinica se identificira određivanjem zgrade u kojoj je etažirana ili određivanjem zemljišta ili prava građenja, ako je zgrada u kojoj se nalazi etažirana jedinica klasificirana kao dio takvog zemljišta, brojem i nazivom te jedinice te, ovisno o slučaju, naznakom da se radi o nedovršenoj jedinici;
pravo građenja identificira se brojem čestice, naznakom o tome radi li se o građevinskoj čestici te imenom katastarske općine u kojoj je uspostavljeno;
vodovod se identificira brojem čestice, naznakom o tome radi li se o građevinskoj čestici, imenom katastarske općine i načinom služenja.

Instrumenti koji se predaju za upis prava u katastar nekretnina moraju ispunjavati zahtjeve za instrument namijenjen za potrebe upisa nekretnina, njihov sadržaj mora opravdati predloženi upis prava, a predloženi upis prava mora se nadovezivati na prethodne upise u katastru nekretnina.
U instrumentima moraju biti navedeni ime, adresa stanovanja, osobni identifikacijski broj ili datum rođenja nasljednika ili drugih nositelja prava (ili, ako se radi o pravnoj osobi, ime, registrirano sjedište i registarski broj, ako je dodijeljen). U instrumentu moraju biti navedeni udjeli prema kojima svaki nasljednik stječe pravo na nekretninu te, ovisno o slučaju, koje stvarno pravo se uspostavlja, kao i odgovarajući nositelji prava i odgovorne stranke. U ostavinskom postupku osim prava vlasništva mogu se uspostaviti i pravo građenja, pravo služnosti, založno pravo, buduće založno pravo, podzaložno pravo, pravo prvokupa, pravo budućeg raspolaganja imovinom za života, dopunsko suvlasništvo, zaklada te zabrana prijenosa ili terećenja u odnosu na nekretninu.
Ako se pravo koje se treba upisati u katastar nekretnina temeljem određenog instrumenta odnosi samo na dio zemljišta, uz instrument se mora priložiti geodetski nacrt na kojem se definira dio predmetnog zemljišta. Taj se geodetski nacrt tretira kao dio instrumenta.

9.1 Je li imenovanje upravitelja obvezno ili je obvezno na zahtjev? Koje je korake potrebno poduzeti ako je imenovanje upravitelja obvezno ili obvezno na zahtjev?

Oporučitelj u svojim uputama o raspolaganju imovinom nakon smrti može imenovati upravitelja ostavine i/ili izvršitelja oporuke.
Sud na prijedlog nasljednika koji ne želi trošiti vrijeme i trud na provođenje posljednje volje oporučitelja imenuje upravitelja ostavine kako bi proveo posljednju volju oporučitelja. Taj prijedlog mora sadržavati sve opće elemente podneska, odnosno u njemu mora jasno biti naznačen sud kojem je prijedlog upućen, tko je uputio prijedlog, na što se prijedlog odnosi i koji mu je cilj, te mora biti potpisan i datiran.
Sud može imenovati skrbnika ostavine i na vlastitu inicijativu ako:
a) izvršitelj oporuke nije imenovan, odbija skrbiti o ostavini ili očito nije sposoban skrbiti o ostavini te ako nasljednici nisu sposobni valjano skrbiti o ostavini;
b) ako je potrebno sastaviti popis imovine iz ostavine ili
c) ako postoje drugi ozbiljni razlozi da se tako postupi ili
d) ako je prethodni upravitelj ostavine preminuo, ako je razriješen dužnosti, ako je dao ostavku ili mu je pravna sposobnost ograničena te je ostala potreba da netko obavlja te dužnosti.

9.2 Tko je ovlašten za izvršavanje oporuke nakon smrti i/ili upravljanje ostavinom?

Izvršitelj oporuke (ako ga je oporučitelj imenovao) odgovoran je za provođenje posljednje volje oporučitelja. Ako nije imenovan upravitelj ostavine, izvršitelj oporuke odgovoran je i za skrb o ostavini.
Ako su imenovani i izvršitelj oporuke i upravitelj ostavine, upravitelj ostavine skrbi o ostavini u skladu s uputama izvršitelja oporuke.
Ako je imenovan upravitelj ostavine, ali nije imenovan izvršitelj oporuke, upravitelj ostavine skrbi o ostavini. Ako je tako predložio jedan od nasljednika, sud nalaže i da upravitelj ostavine provede posljednju volju oporučitelja.
Ako nisu imenovani ni upravitelj ostavine ni izvršitelj oporuke, svi nasljednici zajednički skrbe o ostavini. Nasljednici se mogu dogovoriti i da o ostavini skrbi samo jedan od njih.

9.3 Koje ovlasti ima upravitelj?

Upravitelj ostavine odgovoran je isključivo za skrb o ostavini. To znači da radi samo ono što je potrebno da bi se očuvala imovina. Postupajući tako može iskoristiti sva prava koja se odnose na imovinu o kojoj skrbi. Upravitelj ostavine može prenijeti dijelove ostavine ili ih upotrijebiti za instrument osiguranja, ako je to potrebno radi očuvanja vrijednosti ili sadržaja imovine o kojoj skrbi, ili za odštetu. Pod istim uvjetima može promijeniti svrhu imovine o kojoj skrbi.
Upravitelj nasljedstva ili izvršitelj oporuke može poduzeti sve mjere koje izlaze izvan okvira jednostavnog upravljanja ako nasljednici za to daju pristanak. Ako nasljednici ne postignu dogovor ili ako je nasljednik osoba pod posebnom zaštitom, potrebno je odobrenje suda.
Izvršitelj oporuke odgovoran je za uredno i revno provođenje posljednje volje oporučitelja. Pripadaju mu sva prava potrebna kako bi proveo svoje zadaće, uključujući pravo da na sudu brani valjanost oporuke i da zatraži da se nasljednik ili legatar proglase nenadležnim te da osigura da se izvrše sve upute oporučitelja. U oporuci oporučitelj može utvrditi dodatne obveze izvršitelja oporuke.

10 Koji se dokumenti obično izdaju sukladno nacionalnom zakonu tijekom ili na kraju postupka nasljeđivanja kojima se dokazuju status i prava korisnika? Imaju li ti dokumenti posebnu dokaznu snagu?

Ostavinski postupak završava izdavanjem odluke o nasljedstvu u kojoj se izričito navode prava i obveze povezane s ostavinom. Stranke imaju pravo na žalbu protiv te odluke u roku od petnaest dana od dana njezina primitka. Odluka postaje pravomoćna ako u tom roku nitko ne podnese žalbu. Pravomoćna odluka služi kao dokaz prava i obveza koje sadržava. Odluka ima status autentičnog instrumenta.
Prije konačnog završetka postupka sud može izdati službeno potvrdu činjenica poznatih iz spisa predmeta. I ta je potvrda autentični instrument.

Ova je internetska stranica dio portala Vaša Europa.
Važno nam je vaše mišljenje o korisnosti pruženih informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Posljednji put ažurirano: 14/12/2020
Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.